

EEN FAUNAPASSAGE BIJ DE MAASNIELDERBEEK

EEN GOED VOORBEELD UIT DE PRAKTIJK

Steven Jansen & Wouter Jansen, Korhoenstraat 12, 6075 BN Herkenbosch

Het Waterschap Roer en Overmaas is begonnen met de uitvoering van integraal waterbeheer. Een van de projecten in Midden-Limburg, de reconstructie van de middenloop van de Maasnielderbeek is recentelijk afgesloten. In dit artikel wordt ingegaan op het gebruik van een aangelegde faunapassage voor zoogdieren, met name de Das (*Meles meles*). Daarnaast wordt ook het belang van deze passage voor de dassenpopulatie van het Roerdal besproken.

DE MAASNIELDERBEEK

De Maasnielderbeek wordt gedeeltelijk gevoed door kwelwater vanuit het hoogterras langs de Duitse grens (Elmpter Wald). In de bovenloop bevinden zich kleine ontwateringsgreppels in het gebied Het Veen. In zuidwestelijke richting wordt het water afgevoerd naar Asenray. Van hieruit stroomt de beek in een boog de stad Roermond binnen. Hierbij volgt zij de loop van een oude Maasmeander. In Roermond wordt de beek kunstmatig opgestuwd en voedt ze de stadsvijvers. Van hieruit stroomt de beek via Maasniel en Leeuwen naar de Maas. De in het verleden genormaliseerde beek wordt in veel trajecten begeleid door intensief agrarisch gebruikte akkers en graslanden. De nog aanwezige elzenbroekbosjes hebben veel te lij-

den van verdroging. De groeiplaatsen van bijvoorbeeld de Dotterbloem (*Caltha palustris*) zijn beperkt tot nog maar enkele locaties (PROVINCIE LIMBURG, 1992). In het stroomgebied komt nog een aantal gebieden met zeer waardevolle natuurwaarden voor, zoals de Vuilbenden, Spickerbroek en de oude Maasmeander bij Gasthuishof (VAN BUGGENUM *et al.*, 1985). Op de oude terrasrand van de Maas bevindt zich een bewoonde dassenburcht. Deze burcht maakt deel uit van de Swalmdal-populatie (figuur 1).

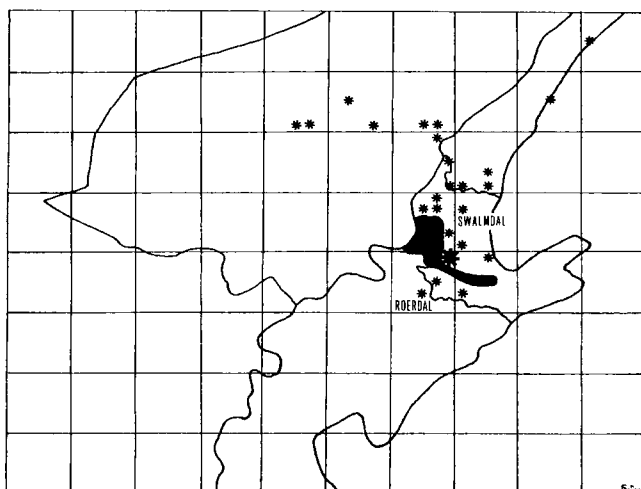
UITGEVOERDE WERKZAAMHEDEN

Door aankoop van aangrenzende landbouwgronden langs de beek kon het Waterschap

Roer en Overmaas in 1993 beginnen met de uitvoering van het project Maasnielderbeek. Dit hield in dat de in het verleden genormaliseerde beek weer over grote trajecten vrij zou moeten kunnen meanderen. Door verlaging van de oevers en het graven van geulen en poelen ontstonden er langs de Maasnielderbeek veel plasdras-situaties. Door deze herinrichting (GUBBELS, 1994) van de Maasnielderbeek is er een goede uitgangssituatie gecreëerd voor spontane natuurontwikkeling. Flora en fauna zullen hier ongetwijfeld van profiteren.

De herinrichting werd uitgevoerd vanaf het gehucht Straat tot aan de stad Roermond. Ter hoogte van boerderij Kloosterhof kruist een verharde weg de beek. Het is bekend dat zoogdieren gebruik maken van beken als migratieroute (LOGEMANN & SCHOORL, 1988). De kruising van de beek met de verharde weg was voor zoogdieren een knelpunt (figuur 2). Zodoende staken ze de verharde weg over met alle gevolgen van dien. In 1992 werd hier nog een Das doodgereden. Ook andere zoogdieren zoals de Bunzing (*Mustela putorius*) en de Egel (*Erinaceus europaeus*) moesten het hier vaak afleggen tegen het verkeer (figuur 3).

Aan beide zijden van de brug werd de beek natuurvriendelijk ingericht en werden er vele mogelijkheden geschapen om natuurlijke processen hun gang te laten gaan. Maar aan de brug zelf werd in eerste instantie geen aandacht geschonken. Helaas kon deze ver-

FIGUUR 1. Midden-Limburg met de belopen dassenburchten (sterretjes) op kilometerhok-basis. De grote ster geeft de locatie aan van een belopen dassenburcht die zich dicht bij de Maasnielderbeek met faunapassage bevindt. De stad Roermond en het industrieterrein Heide-Roerstreek, die als een barrière tussen de twee dassenpopulaties in het Swalm- en Roerdal in liggen, zijn met een zwarte vlek aangegeven.

harde weg niet afgesloten worden voor gemotoriseerd verkeer. Derhalve is contact gezocht met het Waterschap Roer en Overmaas om te zoeken naar een passende oplossing voor dit probleem.

Dit heeft geleid tot het aanleggen van een dassentunnel (als droge passage) en een bijpassend raster met toegangspoorten. De duiker onder de weg fungeert als natte passage. Deze voorzieningen worden hierna aangeduid als de faunapassage.

INVENTARISATIE

Om enig idee te krijgen welke zoogdieren gebruik maken van de voorziening is de faunapassage op verschillende data bezocht. Aan de hand van prenten zijn de zoogdieren gedetermineerd en genoteerd (zie tabel I). Daarnaast zijn er bij de faunapassage ook zichtwaarnemingen verricht.

De Egel die vaak plat op het asfalt werd waargenomen, kan nu de weg veilig ondergronds passeren en laat nu alleen maar prenten achter. De Haas (*Lepus capensis*) werd in legerhouding in de faunapassage aangetroffen. Bij zijn ontdekking koos hij het hazepad. Het Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) maakt regelmatig gebruik van de passage. De Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*) werd twee keer waargenomen. De Bruine rat (*Rattus norvegicus*) maakt gebruik van de tunnel, maar zwemt ook via de beek onder de weg door. De Bunzing maakt regelmatig gebruik van de faunavoorziening. Het voorkomen van de vrijzeldzame Steenmarter (*Martes foina*) was een grote verrassing, daar deze nog niet bekend was uit dit gebied. De Das maakt vaak gebruik van de passage (figuur 4). De Vos (*Vulpes vulpes*) heeft de ingang gemarkeerd met een keutel en maakt eveneens veel gebruik van de tunnel. De Muskusrat (*Ondatra zibethicus*) is een van de weinige zoogdieren die enkel zwemmend in de beek onder de weg doorgaat.

DASSEN BESCHERMINGSPLAN ROERDAL

Uit de dassencensus 1990 in Limburg (JANSEN & JANSEN, 1991a) blijkt dat de burcht bij de Maasnielderbeek een belangrijke schakel is tussen de dassenpopulaties van het Swalmdal en het Roerdal. Het is daarom des te belangrijker dat er onder de Dassen van de Maasnielderbeek zo weinig mogelijk ver-

FIGUUR 2. Een zoogdier-onvriendelijke situatie zoals die bij veel watergangen in Limburg wordt aangetroffen. Let op de brug, de beschoeiing en de kaarsrechte watergang van de Maasnielderbeek (foto: Waterschap Roer en Overmaas).

keersslachtoffers vallen. Hierdoor blijft de natuurlijke migratie vanuit het Swalmdal naar het noodlijdende Roerdal in stand (JANSEN & JANSEN, 1991b, 1992). Naast de nog te treffen dassenvoorzieningen in de gemeente Roerdalen (HEEMKUNDE VERENIGING ROERSTREEK & ZOOGDIERENWERKGROEP, 1991) is de dassenpopulatie in het Roerdal vooral afhankelijk van immigratie vanuit het Swalmdal. Helaas doet zich hier nog een ander probleem voor.

De twee populaties worden van elkaar gescheiden door het industrieterrein Heide-Roerstreek, dat eigendom is van de gemeente Roermond. Op dit industrieterrein is nog één open ruimte tussen twee fabrieken. Deze open ruimte wordt soms door Dassen ge-

bruikt. In 1991 is er bij deze doorgang op de drukke Keulse Baan een dode Das gevonden (mond. med. M. Heijman, 1993). De Gemeente Roermond en het Industrieschap Heide-Roerstreek zouden de ruimte planologisch veilig moeten stellen als migratieroute voor Dassen. Daarnaast is het wenselijk om ook hier een faunapassage aan te leggen onder de Keulse baan. In het Dassenbeschermingsplan Limburg (ANONYMUS, 1993) wordt deze open ruimte op het industrieterrein aangegeven als belangrijke ecologische verbindingzone (figuur 5).

Het is onbegrijpelijk dat de Directie NBLF van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij elders in Limburg allerlei

FIGUUR 3. Egels werden bij de brug vaak slachtoffer van het verkeer. Op deze locatie behoort dit dankzij het Waterschap Roer en Overmaas vrijwel tot het verleden (foto: S. Jansen).

FIGUUR 4. De nieuwe verbeterde situatie bij de brug met de faunapassage en begeleidend raster om er voor te zorgen dat zoogdieren veilig onder de weg kunnen oversteken. Ook de Das maakt dankbaar gebruik van de faunapassage (foto: S. Jansen, 12 oktober 1993).

